

گزارش «جوان» از اراده‌هایی که خاموش نبوده و نمی‌شوند

خاکسترهایی که به شعله‌های همدلی تبدیل شدند

ماه مبارک رمضان از

راه ر سیده است. ماهی که همواره با نور

چراغ‌های مسجد، صف‌های پر شور نماز و سفره‌های افطار ساده، اما سرشار از محبت در

محل‌ها شناخته می‌شود. رمضان و مسجد، دو کانون اثرگذار هستند، یکی کانون زمان و دیگری

کانون مکان. وقتی این دو در کنار هم قرار می‌گیرند، می‌توانند جان تازه‌ای به روح جمعی

جامعه ببخشند، دل‌ها را به هم نزدیک‌تر کنند و امید و تپ آوری را در زندگی اجتماعی جاری

سازند. شاید همین پیوند عمیق و تأکید امام خمینی (ره) که مسجد سنگر است، سبب می‌شود

دشمن هر جا بتواند یکی از این دو کانون را هدف قرار دهد. گاه مسجد را و گاه شعارتر و حال و هوای

رمضان را، چراکه هدف، نه صرفاً آسیب به یک بنا یا مناسبت، بلکه ایجاد فاصله میان دل‌ها و

گسترش ناامیدی اجتماعی است. همان راهبردی که به تعبیر مقام معظم رهبری رؤیای «بلعیدن

ایران» را از هر راهی دنبال می‌کند. ■

همین رؤیا بود که چند ماه پیش سبب شد رمضان

امسال برای بعضی محل‌ها رنگ و بویی متفاوت داشته باشد. تصویری تلخ از مساجد سوخته و نیمه‌سوخته که

چشم رهگذران را می‌آزارد. دیوارهایی سیاه، پنجره‌های شکسته، فرش‌های نیمه‌سوخته و محراب‌هایی که هنوز

بوی دود از آنها به مشام می‌رسد، نشانه‌هایی از حادثه‌ای است که نه فقط یک بنا، بلکه خاطر‌ها، قرارهای جمعی

و پیوندهای محله را نیز زخمی کرده است. بااین حال، رمضان آمده و شب‌های قدرش در راه است

تا چراغ‌ها دوباره روشن شوند، صدای اذان بر خاکسترها طنین اندازد و قرآن‌ها بر سر گرفته شود. تا اهالی محله

با همت خود نشان دهند مسجد فراتر از یک سازه، نماد امید، همدلی و اراده جمعی است. رمضان امسال دیگر تنها ماه عبادت نیست، فصل احیای پیوندهای اجتماعی و معنوی است، پیوندهایی که هیچ شعله‌ای توان خاموش کردنشان را ندارد و هر دشمنی را ناامید و هر نقشه‌ای از آنها را نقش بر آب می‌کند.

■ **مسجد قلب تپنده محله**

مردم از پیر و جوان گرفته تا مادران و کودکان، هر یک سهمی را در بازسازی مسجد سوخته برعهده گرفته‌اند.

پیرمردی که سال‌هاست نماز جماعتش ترک نشده، می‌گوید: «دیدن مسجد در آن وضعیت خیلی سخت بود، اما شنیده‌ام با فرارسیدن رمضان بعضی مساجد

سراپا شده‌اند. به کوری دشمنان مساجد ما زنده‌اند، چون عاشقان آن زنده‌اند و با جایگزین کردن قرآن‌ها به

جای قرآن‌های سوخته باز شب‌های قدر آنها را روی سر می‌گذاریم و برای نابودیشان دعا می‌کنیم.»

زن میان‌سالی هم درباره مساجدی که با آتش کینه دشمن سوخت، با بغض در گلو می‌گوید: «هر بار به

تصاویر مساجد سوخته در تلویزیون نگاه می‌کردم، بغض گلویم را می‌گرفت، ولی وقتی شنیدم جوان‌ها

دست به کار شده‌اند تا آنها را بسازند از ته دل خوشحال شدم که اعتقادات همچنان پابرجا و همت جوان‌ها در

این باره بالاست.»

گفت‌وگو با مدیرعامل بنیاد هدایت‌سازان تبلیغات اسلامی

مساجد سوخته با اراده مردمی احیا می‌شود

سرگذشت است.

برای افزایش مشارکت خیرین و مردم چه برنامه‌هایی دارید؟

ما معتقدیم بازسازی مساجد باید «مردم پایه» باشد، نه صرفاً با بودجه‌های دولتی. شفاف‌سازی نیازها و ارائه لیست دقیق هزینه‌ها به مردم، ایجاد پوشش‌های محله‌محور

و استفاده از ظرفیت بانوان محله به عنوان پیشران حرکت‌های اجتماعی از جمله راهکارهای اصلی است. هر خانواده، هر فرد و حتی کمک‌های کوچک می‌تواند سهمی

در بازسازی داشته باشد و در نهایت، جمع این مشارکت‌ها حرکت بزرگی ایجاد می‌کند. وقتی مردم ببینند کمک‌هایشان دقیق و هدفمند استفاده می‌شود، انگیزه بیشتری پیدا

می‌کنند و مشارکت افزایش می‌یابد.

در حال حاضر بازسازی مساجد چه زمان‌بندی دارد و تجربه‌های گذشته چه کمکی می‌کند؟

بازسازی مساجد با سرعت در حال پیگیری است و تجربه تاریخی به ما نشان داده که هر

جامرمد پای کار آمدند، روند بازسازی بسیار سریع‌تر از پروژه‌های صرفاً دولتی پیش رفته است. تاریخ معاصر ما پر از مثال‌هایی است که مساجد در زلزله‌ها، جنگ‌ها و حوادث دیگر،

با مشارکت مردم دوباره زنده شدند. این تجربه نشان می‌دهد وقتی مردم همدل و متعهد باشند، هیچ مانعی نمی‌تواند توقف ایجاد کند.

برای مساجدی که تا ماه رمضان آماده نشده‌اند، چه تدبیری دارید؟

نیاید اجازه دهیم فعالیت مسجد متوقف شود. حتی اگر ساختمان آسیب دیده باشد، فعالیت‌های مذهبی، فرهنگی و تربیتی باید ادامه داشته باشد. برپایی «خیمه خدمت»، استفاده از فضای باز مجاور مسجد، یا حسینیه‌های موقت در همان کوچه،

راهکارهایی هستند که انسجام محله را حفظ می‌کنند و مردم بتوانند برنامه‌های مذهبی و تربیتی خود را ادامه دهند. هدف این است که مسجد، حتی در شرایط اضطراری، قلب محله باقی بماند.

برای شفافیت مالی و اعتماد مردم چه اقداماتی انجام شده است؟

ما بر استفاده از سامانه‌های گزارش‌دهی محلی و نصب تابلوهای شفافیت در ورودی مساجد تأکید داریم. همچنین گزارش تصویری از مراحل پیشرفت کار در کانال‌های

محلی منتشر می‌شود تا مردم دقیقاً ببینند کمک و پولشان چگونه و در کجا هزینه می‌شود. شفافیت، اعتماد را بازی می‌گرداند و مشارکت مردم را افزایش می‌دهد.

پیام شما به دشمنان و هتاکان به مساجد چیست؟

پیام ما روشن است: «شما به دیوارهایی آسیب زدید که ریشه در خاک دشمنان خواهند بود. ریشه در باورهای مردم دارند»، هر آجری که از مسجد افتاد،

در واقع به سنگی در فلاخن اراده مردم علیه شما تبدیل شد. این مساجد، با شکوهی بیشتر و کارکردهایی اجتماعی‌تر،

دوباره ساخته خواهند شد و مرکز شکست نقشه‌های دشمنان خواهند بود. همه این موفقیت‌ها با همت و مشارکت مردم امکان‌پذیر است و نشان می‌دهد هیچ

تخریبی نمی‌تواند روح مسجد و نقش اجتماعی آن را نابود کند.

گفت‌وگو

آسیب دیدن مساجد، تنها خسارت به یک ساختمان نیست، ضربه به روح محله، انسجام اجتماعی و

حافظه عاطفی مردم است. این حادثه هم چالشی برای جامعه و هم فرصتی برای تقویت همدلی و مسئولیت‌پذیری نسل جدید به شمار می‌رود. حجت‌الاسلام

والمسلمین علی و ثوقی، کارشناس مذهبی و امام جماعت که در دل حوادث و اغتشاشات اخیر حضور داشت و نقش فعالی در مواجهه با مدیریت شرایط و حفظ آرامش ایفا کرد، می‌گوید: «مسجد فقط متعلق به یک محله نیست. اگر چراغ

مسجدی خاموش شده، روشن کردن دوباره آن، مسئولیت جمعی ماست.» ■

وقتی خبر آتش‌سوزی مساجد را شنیدید یا سوختن آن را دیدید، چه حسی داشتید؟

راستش را بخواهید، ابتدا مثل یک خبر معمولی از کنار آن نگذشتم. برای من، مسجد فقط محل کار یا مسئولیت‌داری نیست، بخشی از زندگی است. وقتی تصویر مسجدی سوخته را دیدم، حس کردم خاطره جمعی مردمی زخمی شده است.

چه احساسی بر جمع حاضر غالب بود؟

اندوهی همراه با نگرانی. اندوه برای حرمت شکسته شده، نگرانی برای خلنی که در دل یک محله ایجاد می‌شود. مسجد که آسیب می‌بیند، گویا ریزتم زندگی محله دچار اختلال می‌شود.

این «اختلال در زندگی محله» یعنی چه؟

یعنی جایی که مردم برای آرامش، گفت‌وگو، یادگیری و حتی حل اختلافات به آن رجوع می‌کردند، ناگهان غایب می‌شود. مسجد، حافظه عاطفی محله است.

در ایجاد حس مسئولیت برای ترمیم و بازسازی مساجد سوخته آن را چگونه مطرح کردید؟

با ادبیات گلایه یا خشم نیست، بلکه بیشتر درباره مفهوم «همدلی» صحبت کردم. اینکه اگر مسجدی حتی دور از ما آسیب دیده، واکنش ما فقط تأسف نباشد و به

مسئولیت تبدیل شود.

واکنش نسل جوان چه بود؟

جالب و امیدوارکننده بود. نوجوان‌ها و جوان‌ها بیش از همه سؤال می‌پرسیدند: «چرا که کار می‌توانیم بکنیم؟» همین پرسش، نشانه زنده بودن حس تعلق است.

چه پاسخی به آن‌ها دادید؟

گفتم سهم شما فقط کمک مالی نیست. از تولید محتوا و روایت امید گرفته

تا حضور در پوشش‌های مردمی، حتی گفت‌وگو با دوستان و همسالان، چون بازسازی مسجد، یک حرکت فرهنگی هم هست.

از نگاه تربیتی، این اتفاق چه پیامی دارد؟

فرصتی برای آموزش مسئولیت اجتماعی می‌توان به نسل جدید آموخت که نسبت به نمادهای هویتی جامعه بی تفاوت نباشند.

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام علی و ثوقی، کارشناس مذهبی و امام جماعت

روشن نگه داشتن چراغ مساجد

مسئولیت جمعی ماست

در دستر که، اگر درست هدایت شود، سرمایه تربیتی است.

برخی جوان‌ها ممکن است فاصله عاطفی با مسجد داشته باشند. این حادثه می‌تواند آن فاصله را کم کند؟

بله، به شرطی که روایت درست شکل بگیرد. وقتی جوان‌ها ببینند مسجد فقط محل عبادت نیست، بلکه پناهگاهی اجتماعی است، نگاهشان تغییر می‌کند.

شخصاً چه تصمیمی گرفتید؟

با چند مسجد دیگر هماهنگ شدیم برای همراهی در پوشش‌های ترمیم. تأکید ما این بود که کمک‌ها مردمی، شفاف و هدفمند باشد.

آیا مردم نسبت به شفافیت حساسند؟

اعتماد، مهم‌ترین سرمایه اجتماعی است. هر جامردم بداند کمک‌شان دقیق و روشن هزینه می‌شود، مشارکت هم بیشتر می‌شود.

به نظر شما، در شب‌های رمضان، این دغدغه پررنگ‌تر می‌شود؟

قطعاً. رمضان ماه مسجد است، ماه بازگشت دل‌ها. تصور مسجدی خاموش در این شب‌ها برای هر مؤمنی سنگین است.

پیام شما به مردم چیست؟

مسجد فقط متعلق به یک محله نیست. اگر چراغ مسجدی خاموش شده، روشن کردن دوباره آن، مسئولیت جمعی

ماست. مسجد‌های آسیب‌دیده، آزمون همدلی جامعه‌اند. هر قدم کوچک مردم می‌تواند بخشی از این ترمیم بزرگ باشد.

مشکلات کوچک و بزرگ مردم است. اگر مسجدی تخریب شود، هم زیست اجتماعی و هم روحیه مردم

تحت تأثیر قرار می‌گیرد. احساس کردم همه باید به فکر کمک باشیم، حتی با یک فعالیت کوچک، تا این

تکیه‌گاه‌ها دوباره زنده شوند.» ■ **بازسازی مردمی و همدلی مثل همیشه**

پوشش‌های محله‌محوری برای بازسازی مساجد شکل گرفته است. خانواده‌ها، جوانان و بانوان هر یک به

اندازه توان خود مشارکت می‌کنند، تأمین بخشی از کاشی، فرش یا تجهیزات مسجد، حضور در پاکسازی

و کمک‌های مالی.

تجربه به تاریخ معاصر مانند دفاع مقدس و حوادثی مانند زلزله و سیل نیز نشان داده که هر جامردم پای کار

آمدند، بازسازی سریع‌تر و مؤثرتر از دیگر پروژه‌ها انجام شده است. یک جوان فعال در امور مساجد می‌گوید:

«کمک هر خانواده شاید کوچک باشد، اما ارزشمند است. با این اعتقاد که مسجد متعلق به ماست و باید از

خودمان شروع کنیم.» ■ **مسجد، بازگشت به کارکردهای اجتماعی**

حادثه اخیر باعث شد برخی محله‌ها بار دیگر به نقش و کارکرد مسجد توجه کنند، نه فقط به عنوان مکانی برای

نماز. یاد شبی افتادم که در همان شب‌های آشوب بعد از آتش زدن چند مسجد در چند شهر از کشور، اعلام

شد هر کس می‌تواند شب را در مسجد محله بگذراند. همان شب، تصویر دیگری هم در ذهنم زنده شد، روزها

و شب‌هایی که ساعستی پس از اذان به امید خواندن نماز به مسجدی رفته، اما با درهای بسته روبه‌رو شدم.

تجربه‌ای آشنا برای بسیاری از مردم. اما همین حادثه تلخ نشان داد می‌توان درهای مسجد را تا پاسی از شب

و حتی تا صبح باز نگه داشت. اقدامی که نه تنها خلاف امنیت نیست، بلکه می‌تواند به تقویت آن کمک کند.

مردم آمدند، ماندند و حضورشان خود به حفاظتی برای مسجد تبدیل شد. مسجد با مردم زنده است و امنیتش

نیز در سایه همین پیوند معنا پیدا می‌کند.

در کنار بازسازی بنا، بسیاری از اهالی و فعالان فرهنگی بر یک نکته تأکید دارند: ترمیم واقعی مسجد تنها

با آجر و گچ کامل نمی‌شود. بازسازی باید با تقویت برنامه‌های فرهنگی، تربیتی و اجتماعی همراه باشد.

برنامه‌هایی که وقتی جان می‌گیرند که مسجد در زمان‌های طولانی‌تری در دسترس مردم باشد.